

Justitiedepartementet

Angående betänkandet **En gemensam angelägenhet (SOU 2020:46)**

Ekobrottsmyndigheten lämnar härmed sitt yttrande över rubricerat betänkande.

Kommissionens betänkande är omfattande och gör i huvudsak en livscykelbaserad genomgång av ojämlikheter under livets olika skeden. Betänkandet berör de flesta politikområdena. Ekobrottsmyndigheten har utifrån de aspekter som myndigheten har att beakta följande kommentarer.

Kapitel 26. Kriminalpolitik

Ekobrottsmyndigheten instämmer i den problembild och den diagnos som beskrivs i kapitel 26.2 Ekobrottsmyndigheten vill dock kommentera följande stycke i kapitel 26.2 (sid 893).

”Omkring hälften av alla ärenden om ekonomisk brottslighet hos Ekobrottsmyndigheten rör småföretag med låg lönsamhet. Många har brutit mot bokföringslagen och hamnat i ekonomisk brottslighet utan att ens förstå varför.”

Stycket antyder att Ekobrottsmyndigheten driver ett stort antal ärenden där personer misstänks och lagförs för gärningar som de eventuellt inte borde bestraffas för. Bokföringsbrott som begås av oaktsamhet handlar normalt om att den misstänkte inte har tagit reda på vad som gäller exempelvis avseende bokföringsskyldigheten för en viss bolagstyp eller att denne under en längre tid underlåtit att göra det som krävs enligt bokföringsskyldigheten. Det är inte samma sak som att inte förstå varför man hamnat i ekonomisk brottslighet.

26.3 Förslag

Ekobrottsmyndigheten vill särskilt, under 26.3, instämma i den problembeskrivning och analys som kommissionen delar med regeringens formulerade mål för det brottsförebyggande arbetet¹, dvs. att medvetenheten ökar på såväl nationell som lokal nivå om vilka politiska beslut som kan ha effekter på brottsligheten. Att konsekvensanalyser görs av vilka effekter politiska beslut kan ha på brottsligheten innan beslut fattas är viktigt för att förebygga brottslighet. Dagens situation är snarare att man i efterhand analyserar vilka konsekvenser politiska beslut har fått för brottsligheten. Ekobrottsmyndigheten anser därför att det brottsförebyggande perspektivet behöver integreras i det politiska beslutsfattandet

26.3.1 Ökad kunskap om effekten av olika åtgärder

Ekobrottsmyndigheten instämmer i betydelsen av att bedriva en forskningsbaserad utvärdering av både vilka brottsförebyggande åtgärder som är effektiva och vilka kriminalpolitiska åtgärder i stort som är lämpliga. Den forskning man baserar arbetet på bör dock vara så bred och aktuell som möjligt. Sådan kriminologisk forskning av samhällen som

¹ Regeringens skrivelse 2016/17:126.

till sin struktur och uppbyggnad liknar det svenska bör användas. Exempelvis utgör den s.k. situationella handlingsteorin, SAT, (Situational Action Theory), utvecklad av kriminologiprofessorn Per-Olof Wikström vid universitetet i Cambridge, en bredare och mer integrerad teori om varför människor begår brott än den forskning som svenska kriminologer vanligen refererar till.

Ekobrottsmyndigheten vill peka på att brottsförebyggande åtgärder vad gäller ekonomisk brottslighet i vid bemärkelse kan och bör bedömas annorlunda än förebyggande åtgärder vad gäller annan brottslighet, t.ex. brott mot person. Ekonomisk brottslighet i vid bemärkelse, dvs. inklusive välfärdsbrott, består till stor del av utnyttjande av utbetalningar från välfärdssystemen, andra samhällseliga system och skattesystemet. Genom att förbättra statens möjligheter till kontroll och informera näringslivet om hur man kan undvika att utnyttjas för ekonomisk brottslighet finns stora förutsättningar för att göra det svårare att begå ekonomiska brott.

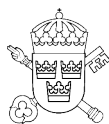
Det pågår redan nu flera myndighetsgemensamma samverkansprojekt, såsom exempelvis MUR (Motståndskraft hos utbetalande och brottsbekämpande myndigheter) som i grunden är brottsförebyggande då de rör ett ökat fokus på kontroll av statens resurser. Från dessa initiativ kan slutsatser dras och inspiration erhållas på såväl nationell som lokal nivå vad gäller samverkan mellan samhällets olika delar i syfte att motverka ekonomisk brottslighet.

26.3.3 Insatser mot ekonomisk brottslighet

Kommissionen föreslår ett återinförande av revisionsplikten för mindre aktiebolag. Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget i denna del. Det är över tio år sedan revisionsplikten för mindre aktiebolag togs bort. Utvärderingar av denna reform har gjorts, dels av Riksrevisionen, dels av Ekobrottsmyndigheten. Av dessa framgår att det finns en tydlig förhöjd risk för ekonomisk brottslighet i aktiebolag som saknar revisor. Hela 85 procent av nybildade aktiebolag väljer bort revisor, vilket innebär att penningtvättslagen inte blir ett effektivt instrument för att motverka penningtvätt för denna kategori av företag. Ekobrottsmyndigheten ser därför mycket positivt på den brottsförebyggande effekt som förslaget kan ha och välkomnar en förändring i denna del.

För det fall ett återförande av revisionsplikten skulle anses för ingripande finns följande alternativa förslag.

- Införande av krav på förvaltningsrevision. Kravet skulle kunna innebära att en revisor ska vara registrerad i bolaget med uppgift att tillse att styrelsen sköter sitt uppdrag så att det överensstämmer med aktiebolagslagens krav, utan att ha en traditionellt granskande roll.
- Införande av krav på att aktiebolag ska ha en auktoriserad redovisningskonsult. Redovisningskonsulter omfattas av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, vilket innebär att de ska ha kundkännedom. De skulle därför kunna reagera vid styrelsebyten och vidta åtgärder om det registreras personer i

en styrelse som de inte har kännedom om. Möjligheten att registrera målvakter i bolagsstyrelser skulle därmed minska.

Kapitel 28. Skatter

Rot-avdraget

Kommissionen föreslår ett avskaffande av rot-avdraget. Ekobrottsmyndigheten avstyrker förslaget med hänsyn till dess effekter på den ekonomiska brottsligheten.

Ekobrottsmyndigheten anser att förändringar av regelverket rörande rot-avdrag bör göras inom ramen för skatterättsliga och brottsförebyggande överväganden.

Ekobrottsmyndigheten har i tidigare remissyttrande gällande förslag till ändringar av rot- och rutavdrag anfört att det råder enighet inom berörda branscher och samverkande myndigheter om att införandet av rut- och rot-avdrag har inneburit att användningen av svart arbetskraft kraftigt tryckts tillbaka inom både städ- och byggbranschen.

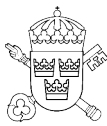
I Skatteverkets rapport Medborgarnas synpunkter på skattesystemet, skattefusket och Skatteverkets kontroll redovisas resultat från en riksomfattande undersökning från våren 2016 avseende medborgarnas och företagarnas syn på skattesystemet, skattefusket, skattekontrollen och upplevelserna i kontakterna med Skatteverket. Deltagarna i undersökningen fick bl.a. svara på om de kunde tänka sig att anlita svart arbetskraft om de visste att det inte skulle bli någon påföljd på agerandet. Resultatet visar att mellan 2007 och 2012 kunde färre personer tänka sig att anlita svart arbetskraft, men att trenden därefter har gått i motsatt riktning. En skillnad syns mellan 2015 – 2016 i att fler kan tänka sig att anlita svart arbetskraft. En bidragande orsak kan vara att rot-avdraget reducerats den 1 januari 2016 från 50 procent till 30 procent av arbetskostnaden.²

I Skatteverkets Skattefelsrapport 2020³ har också en långsiktig jämförelse gjorts när det gäller hushållens medvetna svartköp mellan 2005 och 2019. Undersökningen syftade till att mäta hur beteendet kring svartarbete kan ha utvecklats och att ta fram en miniminivå för hushållens konsumtion av svarta tjänster. En uppräknig av svaren från undersökningarna indikerar att hushållens medvetna konsumtion av svarta tjänster har minskat, från 11,3 miljarder kronor 2005 till 3,0 miljarder kronor 2019. Undersökningen gav i och för sig inga svar på varför svartköpen minskat, men rot- och rut-avdragen nämndes som en av de regelförändringar som kan ha påverkat attitydförändringarna.

Sammanfattningsvis anser Ekobrottsmyndigheten att kommissionens förslag om ett avskaffande av rot-avdraget påverkar den ekonomiska brottsligheten i negativ riktning. Ett avskaffande av rot-avdraget påverkar även attityden till svart arbete på så sätt att fler blir positiva till att anlita svart arbetskraft. Detta kan också få spridningseffekter till andra sektorer än rot-sektorn. De av Skatteverket genomförda undersökningarna tyder på att storleken på undanhållna skatter och avgifter kan bli betydande.

² Skatteverkets rapport ” Medborgarnas synpunkter på skattesystemet, skattefusket och Skatteverkets kontroll” (2017) sid 53

³ Skatteverkets Skattefelsrapport 2020, underlagsrapport till årsredovisningen avseende skattefelets storlek och utveckling sid 42

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Monica Rodrigo. I den slutliga handläggningen har rättschefen Eva Melander Tell, HR-chefen Ylva Sundberg och biträdande rättschefen Birgitta Resenius deltagit. Personalspecialisten Per Björkman har varit föredragande.

Monica Rodrigo

Per Björkman

Expedition till

fi.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till

fi.ea.e3@regeringskansliet.se

mats.e.johansson@regeringskansliet.se

ju.a@regeringskansliet.se